

МАРІУПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІСТОРИЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН ТА ЗОВНІШНЬОЇ ПОЛІТИКИ

ЗАТВЕРДЖЕНО
Протокол засідання кафедри
міжнародних відносин та
зовнішньої політики
05 квітня 2016 р. № 10

Робоча програма

ПОЛІТИЧНІ ПРОЦЕСИ ТА ПОЛІТИЧНІ ВІДНОСИНИ

(для аспірантів спеціальності 052 «Політологія»)

Маріуполь – 2016

Робоча програма навчальної дисципліни «Політичні процеси та політичні відносини» для аспірантів спеціальності 052 «Політологія» «_05_» ___квітня___2016 року. - 18 с.

Розробник:

Пашина Наталія Полікарпівна, доктор політичних наук, професор кафедри міжнародних відносин та зовнішньої політики МДУ

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри міжнародних відносин та зовнішньої політики.

Протокол від “_05 квітня__ 2016 року № __10__

© Пашина Н. П., 2016 рік

© Маріупольський державний університет, 2016 рік

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 5	Галузь знань 052 «Політологія»	Нормативна	
Модулів – 3	Спеціальність «Політичні інститути та процеси»	Рік підготовки:	
Змістових модулів – 18		I-й	
Індивідуальне науково-дослідне завдання Складання аналітичної записки		Семестр	
Загальна кількість годин - 150		I-й	
		Лекції	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2 самостійної роботи студента – 2 Кількість кредитів – 5		42 год.	.
		Практичні, семінарські	
		18 год.	.
		Самостійна робота	
		50 год.	.
		Індивідуальні завдання:	
		40 год.	.
		Вид контролю: Екзамен	

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить:

для денної форми навчання –60/90

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Вступ

Навчальна дисципліна «Політичні процеси та політичні відносини» займає одне з провідних місць в системі політологічної освіти та підготовці фахівців-політологів. Програмою дисципліни передбачено вивчення основоположних теоретичних концептів і методик, що застосовують при аналізі і прогнозуванні політичних процесів та політичних відносин, володіння основними детермінантами, що визначають сучасні політичні процеси та політичні відносини в Україні.

Мета вивчення курсу: опанувати питання, пов'язані з політичними процесами та політичними відносинами в Україні, систематизувати досвід забезпечення

трансформаційних процесів, особливості розвитку перехідної державності в Україні; допомогти студентам кваліфіковано аналізувати питання політики у сучасній Україні.

Завдання курсу: вивчення концептуальних основ та конституційних засад, які лежать в основі політичних процесів та політичних відносин в Україні з метою застосування їх в практичній діяльності.

У результаті вивчення навчальної дисципліни майбутній спеціаліст з політології повинен:

знати :

- основні наукові підходи до визначення сутності політичного процесу;
- основні категорії вивчення політичного процесу;
- сучасні тенденції розвитку політичного процесу;
- сутність політичних процесів модернізації та демократизації суспільства;
- роль провідних суб'єктів політичного процесу;
- сутність та етапи технології прийняття політичних рішень;
- критерії раціональності та ефективності політичних рішень;
- умови впровадження політичних рішень
- особливості прийняття політичних рішень в умовах сучасної демократичної влади.

вміти :

- володіти комплексними підходами до вивчення політичного процесу;
- набувати досвіту політичних дій, демократичної поведінки;
- розвивати конструктивно-критичне мислення, комунікативні навички, ініціативу, самостійність у прийнятті політичних рішень;
- аналізувати політичні процеси, що відбуваються в політичній системі України та інших країн;
- формулювати пропозиції, які дозволяють більш ефективно здійснювати політичні цілі.

Програма навчальної дисципліни

МОДУЛЬ 1.

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ПОЛІТИЧНИХ ПРОЦЕСІВ ТА ПОЛІТИЧНИХ ВІДНОСИН

Тема 1. Політичні процеси та політичні відносини як базові виміри політичного життя суспільства.

Тема 2. Сутність та типологія політичних процесів.

Тема 3. Методологія дослідження політичного процесу.

Тема 4. Синергетичний підхід до аналізу політичних явищ.

Тема 5. Теорія політичного розвитку.

Тема 6. Процес політичної модернізації суспільства.

Тема 7. Політична демократизація суспільства.

Тема 8. Політичні рішення: сутність та функції.

МОДУЛЬ 2.

СУЧАСНІ АСПЕКТИ ПРОТІКАННЯ ПОЛІТИЧНИХ ПРОЦЕСІВ ТА ПОЛІТИЧНИХ ВІДНОСИН

Тема 9. Процеси конституційного дизайну в демократичних країнах.

Тема 10. Функціональна взаємодія держави та громадянського суспільства.

Тема 11. Політична ідентичність як ресурс політичного розвитку.

Тема 12. Трансформаційні політичні процеси в Україні.

Тема 13. Трансформація політичної влади та специфіка її поділу в Україні.

Тема 14. Політичні партії як провідної інститут політичного процесу.

Тема 15. Політична еліта і опозиція в умовах трансформації українського суспільства.

Тема 16. Конфлікти і кризові явища в розвитку українського суспільства.

Тема 17. Етнополітичні процеси: суть та особливості в Україні.

Тема 18. Політичні технології та антитехнології.

3. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13

МОДУЛЬ 1.
ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ
ПОЛІТИЧНИХ ПРОЦЕСІВ ТА ПОЛІТИЧНИХ ВІДНОСИН

Тема 1. Політичні процеси та політичні відносини як базові виміри політичного життя суспільства	8	2	2			4						
Тема 2. Сутність та типологія політичних процесів	2	2										
Тема 3. Методологія дослідження політичного процесу.	12	2	2			8						
Тема 4. Синергетичний підхід до аналізу політичних явищ.	16	2	2		4	8						
Тема 5. Теорія політичного розвитку.	12	2	2		4	4						
Тема 6. Процес політичної модернізації суспільства.	12	2	2		4	4						
Тема 7. Політична демократизація суспільства.	12	4			4	4						
Тема 8. Політичні рішення: сутність та функції.	8	4			4							
Разом за модулем 1	84	20	10		20	32						

МОДУЛЬ 2.
СУЧАСНІ АСПЕКТИ ПРОТІКАННЯ ПОЛІТИЧНИХ ПРОЦЕСІВ ТА
ПОЛІТИЧНИХ ВІДНОСИН

Тема 9. Процеси конституційного дизайну в демократичних країнах.	4	2	2									
Тема 10. Функціональна взаємодія держави та громадянського суспільства.	4	2			2							

Тема 11. Політична ідентичність як ресурс політичного розвитку	4	2			2							
Тема 12. Трансформаційні політичні процеси в Україні.	8	2	2			4						
Тема 13. Трансформація політичної влади та специфіка її поділу в Україні.	12	2	2		4	4						
Тема 14. Політичні партії як провідної інститут політичного процесу.	4	2				2						
Тема 15. Політична еліта і опозиція в умовах трансформації українського суспільства.	10	2			4	4						
Тема 16. Конфлікти і кризові явища в розвитку українського суспільства.	2	2										
Тема 17. Етнополітичні процеси: суть та особливості в Україні.	10	2			4	4						
Тема 18. Політичні технології та антитехнології.	10	4	2		4							
Разом за модулем 2	68	22	8		20	18						
<i>Усього годин</i>	150	42	18		40	50						

5. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Політичні процеси та політичні відносини як базові виміри політичного життя суспільства	2
2	Методологія дослідження політичного процесу.	2
3	Синергетичний підхід до аналізу політичних явищ	2

4	Теорія політичного розвитку	2
5	Процес політичної модернізації суспільства.	2
6	Процеси конституційного дизайну в демократичних країнах	4
7	Трансформаційні політичні процеси в Україні	
8	Трансформація політичної влади та специфіка її поділу в Україні	2
9	Політичні технології та антитехнології	2

6. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Літературно-джерельна база дослідження політичного процесу.	4
2.	Методологія дослідження політичного процесу	8
3.	Синергетичний підхід до аналізу політичних явищ	8
4.	Теорія політичного розвитку.	4
5.	Процес політичної модернізації суспільства	4
6.	Політична демократизація суспільства.	4
7.	Трансформаційні політичні процеси в Україні	4
8.	Політичні партії як провідної інститут політичного процесу.	2
9.	Трансформація політичної влади та специфіка її поділу в Україні	4
10.	Політична еліта і опозиція в умовах трансформації українського суспільства	4
11.	Етнополітичні процеси: суть та особливості в Україні	4

7. Індивідуальне науково-дослідне завдання

ЗАВДАННЯ 1

Охарактеризуйте основні наукові підходи до дослідження політичного процесу. Порівняйте висновки різноманітних шкіл політичної науки до цієї проблематики.

ЗАВДАННЯ 2.

Проаналізуйте теорію структурації Е.Гідденса. Визначте сутність дуальності соціальної структури, поняття суспільно-політичних практик. Теорія структурації Е.Гідденса, сучасні соціально-політичні структури та практики

ЗАВДАННЯ 3.

Розкрийте специфіку складноорганізованих систем. Визначте поняття структурної самоорганізації політичної системи суспільства, її відкритості та не лінійності.

ЗАВДАННЯ 4.

Здійсніть порівняльну характеристику традиційних та сучасних суспільств за Т.Парсонсом та П.Штомпкою.

ЗАВДАННЯ 5.

Визначте специфіку модернізаційних перетворень політичної системи України.

ЗАВДАННЯ 6.

Охарактеризуйте основні етапи демократичного транзиту , його особливості на пострадянському просторі

ЗАВДАННЯ 7.

Проаналізуйте основні моделі прийняття урядових рішень.

ЗАВДАННЯ 8.

Здійсніть порівняльну характеристику прийняття рішень у різних галузях політичного життя.

ЗАВДАННЯ 9.

Визначте основні чинники потрапляння проблеми до політичного порядку денного.

ЗАВДАННЯ 10.

Проаналізуйте основні стилі та методи прийняття політичних рішень.

ЗАВДАННЯ 11.

Розкрийте механізм політичного розвитку з використанням понять тезаурусу, соціального детектора та селектора.

ЗАВДАННЯ 12.

Розкрийте сутність класичних моделей модернізації за С.Хантінгтоном.

ЗАВДАННЯ 13.

Розкрийте специфіку протікання процесів демократизації в українському суспільстві.

ЗАВДАННЯ 14.

Проаналізуйте специфіку створення та функціонування політичних партій в Україні.

ЗАВДАННЯ 15.

Сформулюйте основні положення теорії функціонального взаємопроникнення держави та громадянського суспільства Ю.Хабермаса.

ЗАВДАННЯ 16.

Охарактеризуйте, в чому полягають криза легітимності політичної влади та сформулюйте основні чинники її подолання.

ЗАВДАННЯ 17.

Охарактеризуйте суб'єкти політичного процесу у сучасній Україні: політичні партії, рухи, групи тиску та групи інтересів

ЗАВДАННЯ 18.

Розробіть методичні рекомендації з шляхів удосконалення молодіжної політики у сучасній Україні

ЗАВДАННЯ 19.

Розробіть методичні рекомендації з шляхів удосконалення соціальної політики у сучасній Україні

ЗАВДАННЯ 20.

Розробіть методичні рекомендації з шляхів удосконалення економічної політики у сучасній Україні

8. Методи навчання

З метою активізації навчально-пізнавальної діяльності аспірантів при вивченні дисципліни «Політичні процеси та політичні відносини» використовуються наступні навчальні технології: проблемні лекції, творчі завдання, робота в Інтернеті, презентації,

ділові ігри, візуальне супроводження навчального процесу (відеопрезентації, відеозаписи тощо).

Початковою методологічною ідеєю і стрижнем методичної конструкції в курсі «Політичні процеси та політичні відносини» виступає застосування так званого синергетичного підходу, сутність якого полягає в дослідженні процесів самоорганізації політичних систем.

У кожному з змістовних модулів аспіранти вивчають відповідні першоджерела методом переосмислення та актуалізації певних класичних положень до практики сучасного політичного процесу.

Використовуються також статистичні та соціологічні методи з метою підтвердження теоретичного матеріалу емпіричними даними.

9. Методи контролю

Контроль за рівнем підготовки студентів здійснюватиметься, як:

- поточний (перевірка знань на семінарах, за допомоги виконання самостійних домашніх завдань, модульної контрольної роботи);
- підсумковий — семестровий (у вигляді екзамену).

10. Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне тестування та самостійна робота		Підсумковий екзамен	Сума
модуль 1	модуль 2	50	100
25	25		

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	

82-89	B	добре	зараховано
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

11. Рекомендована література

Основна література

1. Алмонд Г., Пауэлл Дж., Стром К., Далтон Р. Сравнительная политология сегодня: мировой обзор: Учебное пособие / Сокр. Пер. с англ. А.Богдановского, Л.А.Галкиной; Под. Ред. М.В.Ильина, А.Ю.Мельвиля. – М.: Аспект Пресс, 2002. – С. 492.
2. Бебик В.М. базові засади політології: історія, теорія, методологія, практика: [Монографія] / В.Бебик. – К.: МАУП, 2000. – 384 с.
3. Бегей І.І. Порадник із політології: Семінарські заняття: Навчальний посібник / І.Бегей. – Львів: ЛБІ НБУ, 2006. – 351с.
4. Брегета А.Ю. Основи політології: Навч. посібн. – Вид. 2-ге, переробл. і доп./ А.Брегета. – К.: КНЕУ, 2000.
5. Бурдяк В.І. Теоретичні і методологічні проблеми політологічних досліджень: Навч. посібник. / В.Бурдяк. – Чернівці: Рута, 2005. – Ч.І. – 104 с.
6. Вебер М. Соціологія. Загальноісторичні аналізи. Політика / Переклад з німецької О.Погорілого. – К.: ОСНОВИ, 1988. – 534 с.
7. Вегеш М., Останець Ю. Світ політології: Навч.-метод. Посібник / М.Вегеш. – Ужгород: Говерла, 2006. – 471 с.
8. Гелей С.Д. Рутар С.М. Політологія: Навч посіб. – 7-ме вид., переробл і доп / С.Гелей, С.Рутар – К.: Знання. 2008. – 415.
9. Головатий М. Ф. Мистецтво політичної діяльності: Навчальний посібник / М.Головатий. – Київ: МАУП, 2002. – 176 с.

10. Горлач М.І., Кремень В.Г. Політологія: наука про політику: підручник [для студ. вищ. навч. закл.] / М.І. Грибан, В.Г. Кремень – К.: Центр учбової літератури, 2009. – 840с.
11. Громадські об'єднання в Україні: Навч. посібн. / За ред. В.М. Бесчастного. – К.: Знання, 2007.– 415с.
12. Даль Роберт А. Поліархія. Участь у політичному житті та опозиція / О.Д. Білогорський (пер.з англ.). — Х. : Каравела, 2002. — 216с.
13. Дегтярев А. Основы политической теории. – М.: РОССПЭН, 2007. – 570с.
14. Історична і політична наука та суспільна практика в Україні / НАН України, Ін-т політ. і етнонац. досл. ім. І.Ф.Кураса. – К.: Парламентське вид-во, 2009. – 632 с.
15. Іщенко М.П., Деркач Ж.В. Політологія: питання теорії і методики: Навч.-метод. Посібник / М.Іщенко, Ж.Деркач. – Черкаси, 2006. – 318 с.
16. Конституційне право зарубіжних країн: Навчальний посібник / М. С. Горшеньова, К.О. Закоморна, В.О. Ріяка та інш. За заг. ред. В.О. Ріяки. – 2-ге вид., доп. і переробл. – К.: Юрінком Інтер, 2007. – 544 с.
17. Конституція України: Прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. – К., 1996. - 55 с.
18. Котюк В.О. Загальна теорія держави і права: навч. Посібник / В.Котюк. – К.: Атіка, 2005. – 592 с.
19. Кухта Б. Політична влада та її рішення / Б.Кухта. – Львів: ЦИД, 2006. – 237 с.
20. Кухта Б., Теплохова Н. Політичні еліти та політичне лідерство / Б.Кухта, Н.Теплохова. – Львів: Кальварія, 1995.
21. Новакова О. В. Політичний процес: сутність та сучасні тенденції розвитку: Навчальний посібник. – Луганськ, «Елтон-2», 2010, - 244 с.
22. Обушний М.І. Політологія: Довідник / М.Обушний. – К.: Довіра, 2004. – 599
23. Олуйко В.М. Парламентське право України: проблеми теорії та практики / В.Олуйко.–К.:Юрінком Інтер,2004.–216с.
24. Основи демократії. Права людини та їх забезпечення в умовах суспільних змін: Навч. посібн. // О.В. Філонов, В.М. Субботін, В.В.Пашутін, І. Я. Тодоров. – К.: Знання, 2006. – 215с.
25. Основи демократії: Навч. посібник для студентів вищ. навч. закладів /М. Бессонова, О.Бірюков, С. Бондарук та ін.; За заг. ред. А. Колодій; М-во освіти і науки України, Ін-т вищої освіти АПН України, Укр.-канад. проект "Демократична освіта", Інститут вищої освіти. – К.: вид-во "Ай-Бі", 2002. – 684с.

26. Погорілко В.Ф., Федоренко В.Л. Конституційне право України. Академічний курс: Підручник: У 2 т. – Т.1./За ред. В.Ф.Погорілка. – К.: Юридична думка, 2006. – 544 с.
27. Политический процесс: основные аспекты и способы анализа / Под. ред. Мелешкиной Е.Ю. – М.: Издательский дом «ИНФРА-М», Издательство «Весь Мир», 2001. – 304 с.
28. Политология: Учебник / Под ред. В.А.Ачкасова, В.А.Гуторова. – М.: Юрай-Издат, 2006. – 692 с.
29. Політологічний енциклопедичний словник / За ред. Ю.С.Шемшученка, В.Д.Бабкіна, В.П.Горбатенка. – 2-е вид., доп. і перероб. – К.: Генеза, 2004. – 735 с.
30. Політологія / За ред. А.Колодій. – К.: Ельга, Ніка-Центр, 2003. – Кн.1:Політика і суспільство. – 664 с.
31. Політологія у схемах, таблицях та визначеннях: Навчальний посібник для курсантів та студентів вищих військових навчальних закладів /За ред. Гетьманчука М.П. – Львів: Військовий інститут, 2003. – 273 с.
32. Політологія. Кн. перша: Політика і суспільство. Кн. друга: Держава і політика // А. Колодій, Л. Климанська, Я. Космина, В. Харченко.– 2-е вид., перероб. та доп.–К.: Ельга, Ніка – Центр, 2003.– 664 с.
33. Політологія: Довідник / За ред. М.І.Обушного. – К.: Довіра, 2004. – 599 с.
34. Політологія: Навч. посібник / О.О. Волинець, М.П. Гетьманчук, В.В. Гулай, С. І. Дорошенко, І. Р. Малик, О.Ю. Мороз, Р.Я. Пасічний, О.В. Піскорський, П.П. Ткачук, В. І. Харченко. – Серія "Дистанційне навчання". – № 28. – Львів: Вид-во Національного університету "Львівська політехніка", 2005. – 360 с.
35. Політологія: Підручник для студ. вищ. навч. закладів / За ред. Бабкіної О.В., Горбатенка В.П.. – К.: В. Ц. "Академія", 2006. – 568 с.
36. Політологія: Підручник для студентів вищих навчальних закладів / За ред. О.В. Бабкіної, В.П. Горбатенка. – К. : Вид. центр "Академія", 2001. – 528 с.
37. Примуш М.В. Конфліктологія. Навчальний посібник / М.Примуш. – К., 2006.
38. Пшеворський А. Демократия и рынок. Политические и экономические реформы в Восточной Европе и Латинской Америке / А. Пшеворський. – М., 2000.
39. Романюк А. Порівняльний аналіз політичних систем країн Західної Європи. Інституційний вимір / А.Романюк. – Львів, 2004.
40. Ротар Н.Ю. Політична участь громадян України у системних трансформаціях перехідного періоду / Н.Ротар. – Чернівці, 2007.

41. Рудакевич О.М. Політологія. Лекції, семінари, самостійна робота: Навчальний посібник. Видання друге, перероблене і доповнене / О.Рудакевич. – Тернопіль: Видавництво Астон, 2007. – 304с.
42. Рудич Ф.М. Політологія: Підручник. – 3-тє вид., перероб., доп. – К.: Либідь, 2009. – 480 с.
43. Суспільно-політичні трансформації в Україні: від задумів до реалій / В.Ф.Солдатенко (кер.) та ін.; НАН України; Ін-т політ. і етнонац. досліджень. – К.: Парламентське вид-во, 2009. – 670с
44. Хабермас Ю. Политические работы / Сост. А.В.Денежкина; пер. с нем. Б.М.Скуратова. – М.: Праксис, 2005. – 368 с.
45. Хантингтон С. Политический порядок в меняющихся обществах. – М.: Прогресс-Традиция, 2004. – 480 с.
46. Цимбалістий В.Ф. Теорія міжнародних відносин: Навчальний посібник. – 3-тє вид., доп. та випр. / В.Цимбалістий. – Львів: Новий світ – 2007. – 360 с.
47. Чекаленко Л. Зовнішня політика і безпека України / Л.Чикаленко. – К., 2004. – 352с.
48. Шведа Ю.Р. Теорія політичних партій і партійних систем: Навч. Посібник / Ю.Шведа. – Львів: Тріада плюс, 2004. – 528 с.
49. Шепелєв М.А. Теорія міжнародних відносин: Підручник / М.Шепелєв.. – К.: Вища школа, 2004. – 622с.
50. Щербак Ю. Україна: виклик і вибір. Перспективи України в глобалізованому світі ХХІ ст. / Ю.Щербак. – К., 2003.

Додаткова література

1. Лейпгарт А. Мажоритарна та консенсусна модель демократії // Демократія: Антологія / Упоряд. О.Проценко. – К.:Смолоскіп, 2005. – С.774-801.
2. Лінц Х., Степан А. “Державність”, націоналізм і демократизація // Демократія: Антологія / Упоряд. О.Проценко. – К.: Смолоскіп, 2005. - С.662-686.
3. Липсет С.М., Кен-Рюн С., Торрес Д. Сравнительный анализ условий, необходимых для становления демократии // Международный журнал социальных наук. – 1993. - № 3. – С. 5-19.
4. Растоу Д.А. Переходи до демократії: спроба створення динамічної моделі // Демократія: Антологія / Упоряд. О.Проценко. – К.: Смолоскіп, 2005. – С.583-604.
5. Сарторі Дж. Вертикальна демократія // Демократія: Антологія / Упоряд. О.Проценко. – К.: Смолоскіп, 2005.– С. 486-532.

6. Сравнительная политика. Основные политические системы современного мира / Под. Общ. Ред. В.С.Бакирова, Н.И.Сазонова. – Х. ХНУ имени В.Н.Каразина, 2005. – 592 с.
7. Шедлер А. Вимірювання демократичної консолідації // Демократія: Антологія / Упоряд. О.Проценко. – К.: Смолоскіп, 2005. – С. 687-714.
8. Шумпетер Й. Елітарна демократія і теорія конкурентного лідерства // Демократія: Антологія / Упоряд. О.Проценко. – К.: Смолоскіп, 2005. – С.467-486.
9. Przeworski A. Democracy and the Market: Political and Economic Reforms in Eastern Europe and Latin America. – Cambridge, UK: Cambridge University Press, 1991. – 498 p.
10. O'Donnell G.O. Transitions, Continuities and Paradoxes // Sc.Mainwaring, G.O'Donnell and A. Valenzuela, Issues in Democratic Consolidation: The New South American Democracies in Comparative Perspective, Notre Dame, 1992. – p.18.
11. Linz Z., Stepan A. Problems of Democratic Transformation and Consolidation – South Europe, South America, Post-Communist Europe. – Baltimore: The Johns Hopkins University Press. – 1996. – 480p.
12. Linz Juan Jose. Totalitare und autoritare Regime / Raimund Kramer (hrsg.). — В. : Berliner Debatte Wiss.- Verl., 2000. — 311p.

Інтернет ресурси

1. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua/>
2. Бібліотека Гумер. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://www.gumer.info/bibliotek_Buks/Pravo/istrp/index.php
3. Фонд «Демократичні ініціативи» // Веб-сайт [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://dif.org.ua/ua/>
4. Українське демократичне коло [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://polityka.in.ua/info/404.htm>
5. Київський міжнародний інститут соціології [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://kiis.com.ua/ua/news/view-86.html>
6. Урядовий портал <http://www.kmu.gov.ua/control/>
7. Офіційний портал Верховної Ради України <http://portal.rada.gov.ua/>
8. <http://www.president.gov.ua/> Офіційне представництво Президента України
9. Сайт Національної Парламентської бібліотеки України – <http://www.nplu.kiev.ua/>
10. Сайт Інституту політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України – <http://www.ipiend.gov.ua/>

11. Сайт Українського незалежного центру політичних досліджень – <http://www.ucipr.kiev.ua/>
12. Сайт Українського центру політичного менеджменту – <http://www.politik.org.ua/>
13. Сайт журналу «Віче» – <http://www.viche.info/>
14. Сайт альманаху «Грані» – <http://www.grani.org.ua/>
15. Сайт наукового вісника «Гілея» – <http://www.gileya.org.ua/>
16. Сайт журналу «Нова парадигма» – <http://www.novaparadigma.org.ua/>
17. Портал политических наук – <http://www.politzone.in.ua/>

12. Питання до іспиту

1. Основні наукові підходи до сутності політичного процесу.
2. Структура політичного процесу, його зміст.
3. Поняття політичного розвитку та політичних змін.
4. Типологія політичних процесів.
5. Режими протікання політичних процесів.
6. Суб'єкти політичного процесу.
7. Поняття акцій та інтеракцій суб'єктів політичного процесу, їх потенціал.
8. Виникнення та розвиток інституціоналізму.
9. Поняття інституціональної стабільності та розвитку.
10. Специфіка неінституціоналізму
11. Біхевіористський метод дослідження політичного процесу.
12. Принцип повної та часткової верифікації наукових теорій.
13. Структурно-функціональний аналіз.
14. Теорія структурації Е. Гідденса.
15. Системний підхід до вивчення політичного процесу.
16. Циклічна модель політичної системи Д. Істона.
17. Основні поняття та методологічні принципи системного аналізу.
18. Поняття складних систем та їх основні риси.
19. Сутність політичного розвитку та його внутрішній механізм.
20. Поняття хвилі та циклу суспільно-політичного розвитку.
21. Класична теорія політичного розвитку.
22. Теорія «синдрому політичного розвитку».
23. Поняття криз політичного розвитку.
24. Чинники, джерела та рушійні сили політичного розвитку.
25. Поняття сучасного суспільства, його відмінності від традиційного.
26. Основні етапи розвитку теорії політичної модернізації.
27. Моделі та етапи модернізаційних перетворень.

28. Основні концепції демократії.
29. Теорія «вертикальної демократії» Дж. Сарторі.
30. Теорія «хвиль демократизації» С. Хантінгтона.
31. Поняття та критерії консолідації демократичного режиму.
32. Основні етапи демократичного транзиту.
33. Сутність та теоретичні засади конституційної інженерії в демократичних країнах.
34. Парламентські та президентські форми правління.
35. Умови та критерії ефективності форм правління.
36. Виборчі системи, їх вплив на конституційну побудову.
37. Формування коаліційних угод та умови їх стабільності.
38. Особливості конституціоналізму в перехідних суспільствах.
39. Визначення понять політичної відкритості та функціональної взаємодії в працях Ю.Хабермаса.
40. Сучасні теорії державного управління.
41. Інформаційна відкритість держави.
42. Сутність процесів легітимації державної влади.
43. Криза легітимності та чинники її подолання.
44. Демократичний механізм легітимації державної влади.
45. Сутність та особливості політичних рішень.
46. Типи та функції політичних рішень.
47. Критерії раціональності та ефективності політичних рішень.
48. Політична ідентичність: сутність, механізми та фактори її формування.
49. Функції та типи політичної ідентичності в сучасному суспільстві
50. Роль політичної ідентифікації в процесі демократичної трансформації суспільства.
51. Розвиток політичної ідентичності в період трансформації українського суспільства.
52. Трансформаційні політичні процеси в Україні
53. Трансформація політичної влади та специфіка її поділу в Україні.
54. Політичні партії як провідної інститут політичного процесу.
55. Політична еліта і політичні лідери в умовах політичної трансформації в Україні.
56. Особливості становлення і роль опозиційних сил у перехідних умовах.
57. Політичний конфлікт як соціальне явище. Основні типи політичних конфліктів.
58. Специфіка міжнародних політичних конфліктів
59. Етнонаціональні конфлікти та їх прояви в умовах становлення новітньої української державності.
60. Кризові явища в розвитку суспільств перехідного періоду.
61. Сутність і особливості та структура політичних технологій.
62. Політичні технології та антитехнології.